

RENÉ GUY CADOU

1920–1951

Nem messze földrészünk határától, Bretagne-ban született, s ugyanott, egy másik, alig nagyobb község tanítójaként fejezte be életét harmincegy esztendőskorában. Szülőhazájának sorompóin túl sosem jutott, leghosszabb útja is csak Párizsba vezetett.

Franciaország egyik legelmaradottabb vidékén, mostoha létföltételek közt bontakozott ki költészete. Mintha Cadou ebből a szükségszerűségből, szűkös életéből teremtett volna erényt, a közvetlen tények, hétköznapi ráismerések értelmét nagyította sugárzó költői jelentéssé. A szurrealista álomfejtés, a tudat mélyfúrásai, a nyelvi bűvészmutatványok divatja, majd az ellenállás allegorikus didaxisának uralma idején előbb az ALCOOLS Apollinaire-ének hangütését követve közvetlen énekstílust alakított ki, s az élet illanó benyomásait a maguk szagztatott természetességében ragadta meg, utóbb a természetnek, a személyes lét ősi formáinak mind tudatosabb megörökítőjeként az emberi sors lényegi alkalmait avatta a belső tapasztalások elégiáivá. Létünk lényegéhez pedig már-már unalmas egyhangúsággal tartozik szerelem, barátság és társaik, mindaz az emelkedett érzés, amiből, Gide tanúsága szerint, a rossz irodalmat csinálják. Cadounak hiteles, igaz költőnek kellett lennie, minthogy ebből a nemes anyagból mégis maradandóan magával ragadó művészetet teremtett.

Még életében iskola szerveződött körülötte; a *Les Amis de Rochefort* jelesei, Jean Rousselot, Michel Manoll, Marcel Béalu, Luc Bérumont társuk halála után elmélyítették tiszteletét. Hatásának mi a titka? A francia költészet kötelezőnek látszó forradalmasítása órájában felebarátainak ez a kövek közt nőtt tanítója, a valóság humorától sem egészen idegenül, s ez a vonása

atyai mesterének, Max Jacobnak a szellemujjára vall, a napról napra megélt környezet, gyermekek, állatok, a beszédes tenyészet és falusi mozzanatok élményében találta meg vallomásainak forrását. A realizmus diktatúrájának hagyományai közt az ilyen lira csak lapos közhelypoézist nemzhetett volna, de akinek költői gondolkodása eleve a szabad asszociáció meg a második jelentésrendszer művészi iskolájában formálódott, az a kifinomult intellektus elmetornáinak méltó ellensúlyául a lélek elemi szükségleteit kifejezve, a francia költészet alig érintett húrjait friss erővel szólaltathatta meg.

Ez az első megközelítésre olykor túlságosan közvetlennek, puritánnak tetsző költészet a művészet kiaknázatlanabb övezeteiben teljesedik ki. Amikor a poézis francia inyencei az egymástól lehető legidegenebb motívumok társítását élvezik, amire Lautréamont biztatása nyomán Breton vagy Benjamin Péret ad számos meglepő példát, vagy a gall elmeél megújításaként René Char maximái, paradoxonai füzérének gyémántfényeinek káprázó szemmel, avagy a hazai metaforavadász kritikusokra, a romantikus erőfitogtatás meg látomásra kábultság elkésett tanítványaira gondolunk, jólesően fedezzük föl a föloldott ellentétek harmóniáját nem ugyan Cadou költői képeiben, hanem a jelen és a múlt egymást átrajzoló s így többdimenzióssá bővülő kontúrjaiban, a személyes és az alakmás egymást átfedő, fölerősítő vagy éppen az egyszerűt kiemelő gondolatrefrénjeiben, téma-variációiban, költőnk vibráló többszólamúságában, amelyre az ÓDA SZERGEJ JESZENYINHEZ kínálja a remekmű szemléltetését.

Rába György